

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце
і адукацыйных інавацыях

В. І. Чупрыс

12.06.2018 г.

Рэгістрацыйны № УД-6/ВЗ / вуч.

**АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ НАВУЧАННЯ
БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ
ВА ЎСТАНОВАХ АГУЛЬНАЙ СЯРЭДНЯЙ АДУКАЦЫІ**

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасці:
1-21 05 01 Беларуская філалогія (па напрамках)
Напрамак 1-21 05 01-03 Дэлежавая камунікацыя

2018 г.

Вучэбная праграма састаўлена на аснове АСВА 1-21 05 01-2012 і вучэбнага плана ВВА № D21-081/вуч. ад 30.05.2013 г.

СКЛАДАЛЬНІКІ:

Праскаловіч В. У., прафесар кафедры рыторыкі і методыкі выкладання мовы і літаратуры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, доктар педагагічных навук, дацэнт.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай рыторыкі і методыкі выкладання мовы і літаратуры
(пратакол № 10 ад 23 мая 2018 г.)

Саветам філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(пратакол № 7 ад 31 мая 2018 г.)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма спецкурса “Актуальныя праблемы навучання беларускай літаратуры ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі” прызначана для рэалізацыі на першай ступені вышэйшай адукацыі для спецыяльнасці 1-21 05 01 Беларуская філалогія.

Праблемы школьнай літаратурнай адукацыі па меры станаўлення інфармацыйнага грамадства разгортваюцца ўсё больш шырокім спектрам, актуалізуюцца ва ўсё новых і новых аспектах. Бадай, самы важны сярод іх звязаны з імклівай інфарматызацыяй усіх бакоў сацыяльнага і культурнага жыцця, якая непазбежна вымагае пошукаў інавацыйных падыходаў і прынцыпаў рэалізацыі патэнцыялу літаратурнай адукацыі. Дзеля гэтага перадусім неабходна мець цэласнае ўяўленне пра каштоўнасці грунт сучаснай літаратурнай адукацыі, што абумоўлівае спецыфіку структуравання і функцыянавання яе сістэмы, а таксама вектар развіцця ў бліжэйшы час. Інавацыйнае развіццё патэнцыялу літаратурнай адукацыі мусіць пачынацца з пераадолення “антыінавацыйных бар’ераў” у адукацыі студэнтаў на грунце мэтазгоднага спалучэння нацыянальнай педагогічнай традыцыі і навацый.

Вучэбная дысцыпліна (спецкурс) заклікана падрыхтаваць тэарэтычную і метадалагічную базу, якой забяспечваецца падрыхтоўка будучых спецыялістаў да педагогічнай дзейнасці як да прафесійнай творчасці (у шырокім сэнсе).

Вучэбная праграма спецкурса засноўваецца на навуковай метадалогіі, улічвае сучасны стан развіцця навукі ў вобласці філасофіі адукацыі, педагогікі, псіхалогіі, літаратуразнаўства, культуралогіі, методыкі выкладання літаратуры, тэорыі камунікацыі і маўленчай дзейнасці. У працэсе выкладання вучэбнай дысцыпліны рэалізуюцца міжпрадметныя сувязі курса з наступнымі вучэбнымі дысцыплінамі: філасофія (гнэсеалогія, сістэма каштоўнасцей, філасофія адукацыі і культуры), педагогіка (дыдактычныя прынцыпы навучання), псіхалогія (узроставыя асаблівасці вучняў, псіхалогія навучання і выхавання), літаратуразнаўства (метадалогія, тэорыя і гісторыя літаратуры), эстэтыка (функцыянаванне мастацтва, вобразнае ўспрыманне), гісторыя (асноўныя этапы гістарычнага працэсу), методыка выкладання беларускай літаратуры (маўленчае развіццё вучняў), рыторыка (педагогічная рыторыка, тэорыя красамоўства).

Такім чынам, **мэтай** выкладання вучэбнай дысцыпліны (спецкурс) з’яўляецца падрыхтоўка новых педагогічных кадраў у адпаведнасці з патрэбамі сучаснага інфармацыйнага грамадства.

Асноўнымі **задачамі** дысцыпліны з’яўляюцца:

- раскрыццё зместу дысцыпліны ў сістэме сацыягуманітарных ведаў, грамадскай значнасці прафесійнай дзейнасці настаўніка-славесніка;
- тэарэтычнае і практычнае азнаямленне студэнтаў з сутнасцю новай адукацыйнай парадыгмы навучання літаратуры ў інтарэсах павышэння іх прафесійнай кампетэнцыі і сацыяльна-педагогічнай паспяховасці спецыялістаў;
- узбраенне студэнтаў інавацыйнымі педагогічнымі тэхналогіямі і сродкамі навучання літаратуры.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнты павінны

ведаць:

- асноўныя педагогічныя тэхналогіі ў гістарычнай рэтраспектыве;
- сутнасць асобаснаарыентаваных адукацыйных тэхналогій;

– методыку пабудовы індывідуальнага тэхналагічнага працэсу прафесійнай дзейнасці выкладчыка на аснове выкарыстання інавацыйных тэхналогій навучання літаратуры.

умець:

– асэнсоўваць і ацэньваць эфектыўнасць інавацыйных адукацыйных тэхналогій;

– самастойна і мэтанакіравана распрацоўваць дыдактычныя сцэнарыі ўрокаў з выкарыстаннем інавацыйных тэхналогій навучання літаратуры;

– выкарыстоўваць метады і прыёмы асобаснаарыентаванага навучання літаратуры ва ўласных вучэбных праектах.

валодаць:

– сучаснымі мадэлямі педагагічнай дзейнасці па праектаванні, арганізацыі і правядзенні адукацыйнага працэсу па беларускай літаратуры;

– спосабамі стварэння ўласнага (індывідуальнага, калектыўнага) адукацыйнага прадукту прафесійнай дзейнасці;

– навыкамі самаадукацыі, самакантролю, рэфлексіі.

У працэсе вывучэння вучэбнай дысцыпліны ў студэнтаў фарміруюцца акадэмічныя, сацыяльна-асобасныя і прафесійныя кампетэнцыі.

Патрабаванні да акадэмічных кампетэнцый спецыяліста

Спецыяліст павінен:

АК 1- Разумець сутнасць і сацыяльную значнасць сваёй будучай прафесіі, праяўляць да яе ўстойлівы інтарэс.

АК 2- Арганізоўваць ўласную дзейнасць, вызначаць метады вырашэння прафесійных задач, ацэньваць іх эфектыўнасць і якасць.

АК 3- Прымаць рашэнні ў нестандартных сітуацыях.

АК 4- Ажыццяўляць пошук, аналіз і ацэнку інфармацыі, неабходнай для пастаноўкі і вырашэння прафесійных задач, прафесійнага і асобаснага развіцця.

АК 5- Выкарыстоўваць інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі для ўдасканалення прафесійнай дзейнасці.

АК 8- Самастойна вызначаць задачы прафесійнага і асобаснага развіцця, займацца самаадукацыяй.

АК 9- Ажыццяўляць прафесійную дзейнасць ва ўмовах абнаўлення яе мэтай, зместу, змены тэхналогій.

Патрабаванні да сацыяльна-асобасных кампетэнцый спецыяліста

Спецыяліст павінен:

САК2 – Быць здольным да сацыяльнага ўзаемадзеяння.

САК3 – Валодаць здольнасцю да міжасобасных камунікацый.

САК5 – Быць здольным да крытыкі і самакрытыкі (крытычнае мысленне).

САК6 – Умець працаваць у камандзе.

Патрабаванні да прафесійных кампетэнцый спецыяліста

Спецыяліст павінен:

ПК1 – Планаваць, арганізоўваць і весці педагагічную (вучэбную, метадычную, выхаваўчую) дзейнасць.

ПК2 – Прымяняць розныя тэхналогіі навучання літаратуры.

ПК3 – Засвойваць і ўкараняць у навучальны працэс інавацыйныя адукацыйныя тэхналогіі.

ПК4 – Выкарыстоўваць у сваёй дзейнасці навыкі педагагічнага суразмоўніцтва.

ПК5 – Ствараць і рэдагаваць дакументы з улікам спецыфікі педагагічнай камунікацыі.

ПК10 – Прадстаўляць вынікі навукова-метадычнай работы ў адпаведнасці з наяўнымі патрабаваннямі.

ПК18 – Узаемадзейнічаць са спецыялістамі сумежных профіляў.

У працэсе выкладання вучэбнай дысцыпліны (спецкурс) выкарыстоўваюцца, у адпаведнасці з яе спецыфікай, гульнявыя і камунікатыўныя адукацыйныя тэхналогіі (арганізацыя навучання ў форме дыспуту, дыскусіі, мазгавога штурму, круглага стала і інш.), тэхналогіі праблемнага навучання, дыдактычнай эўрыстыкі, інфармацыйныя тэхналогіі (у тым ліку мультымедычныя прэзентацыі, прагляд і наступны аналіз відэаматэрыялаў, прадстаўленых на лічбавых інфармацыйных носбітах, камп’ютарны кантроль ведаў).

Для праверкі вынікаў самастойнай пазаўдыторнай дзейнасці студэнтаў могуць выкарыстоўвацца такія формы працы, як тэсціраванне, у тым ліку камп’ютарнае, вуснае фронтальнае апытанне, пісьмовая кантрольная работа, напісанне і наступная абарона рэфератаў, творчых праектаў, конкурс педагагічнага майстэрства і г. д.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі – дзённая.

Вучэбная праграма спецкурса “Актуальныя праблемы навучання беларускай літаратуры ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі” для спецыяльнасці 1-21 05 01 Беларуская філалогія разлічана на 38 гадзін аўдыторных (20 г. – лекцыі, 10 г. – практычныя заняткі, 4 г. – КСР) і чытаецца на 4 курсе (7 семестр).

Бягучая атэстацыя – залік.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

I. АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ ВА ЎСТАНОВАХ АГУЛЬнай СЯРЭДняй АДУКАЦЫі. ПРАДМЕТ І ЗАДАЧЫ СПЕЦКУРСА

Стратэгічная мэта літаратурнай адукацыі ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі. Задачы навучання літаратуры.

Тэарэтыка-метадалагічны грунт навучання літаратуры: асноўныя падыходы і прынцыпы літаратурнай адукацыі ў іх сувязі з тэндэнцыямі і перспектывамі развіцця адукацыі ў інфармацыйным грамадстве.

Развіццёвае і выхаваўчае значэнне вучэбнага прадмета “Беларуская літаратура”. Функцыі літаратуры: кагнітыўная, эстэтычная, аксіялагічная, нацыянальна-ідэнтыфікацыйная, камунікатыўная, эўрыстычная, геданістычная.

Паказчыкі рэалізацыі мэт і задач літаратурнай адукацыі: агульны культурны ўзровень вучня, яго эрудыцыя, начытанасць, асобаснае засваенне зместу праграмавага літаратурнага твора, характар, ступень самастойнасці, доказнасці эстэтычных меркаванняў вучня і ўзровень развіцця яго маўлення.

II. АСАБЛІВАСЦІ ПАБУДОВЫ ЗМЕСТУ АДУКАЦЫі ПА БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ ПА СТУПЕНЯХ НАВУЧАННЯ

Канцэпцыя вучэбнага прадмета “Беларуская літаратура” (II–XI класы).

Змест літаратурнай адукацыі (“Літаратурнае чытанне”) на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі (II–IV класы).

Асаблівасці пабудовы зместу навучання беларускай літаратуры на II ступені агульнай сярэдняй адукацыі (V–IX класы).

Курс V класа ў сістэме літаратурнай адукацыі як пераходны ад пачатковага этапа навучання (літаратурнае чытанне) да сярэдняга (літаратурнае навучанне).

Пытанне адноснай завершанасці агульнай сярэдняй адукацыі. IX клас – клас “спецыяльна дыялагічны” ў літаратурнай адукацыі вучняў.

Асноўны прынцып структуравання літаратурных курсаў у X–XI класах (базавы і павышаны ўзроўні). Павышаны ўзровень вывучэння беларускай літаратуры ў X–XI класах. Арганізацыя профільнага навучання на III ступені агульнай сярэдняй адукацыі.

Асноўныя крытэрыі і прынцыпы адбору зместу навучання беларускай літаратуры ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі.

III. СРОДКІ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

Састаў і структура вучэбна-метадычнага комплексу па прадмеце “Беларуская літаратура”: паводле прызначэння (вучэбныя выданні для вучняў і нарматыўныя, вучэбна-метадычныя – для настаўніка); паводле функцый (асноўны і дадатковы кампанент).

Электронныя адукацыйныя рэсурсы пры навучанні беларускай літаратуры на II і III ступенях агульнай сярэдняй адукацыі (даведачна-інфармацыйны, трэніруючы,

інтэрактыўны, кантрольна-дыягнастычны модулі электронных вучэбна-метадычных комплексаў). Магчымасці выкарыстання электронных адукацыйных рэсурсаў ва ўзаемасувязі з наяўным вучэбна-метадычным забеспячэннем працэсу навучання беларускай літаратуры (у тым ліку факультатыўных заняткаў).

IV. УРОК ЯК АСНОЎНАЯ ФОРМА АРГАНІЗАЦЫІ НАВУЧАЛЬнай ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ ПА ВУЧЭБНЫМ ПРАДМЕЦЕ “БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА”

Патрабаванні да сучаснага ўрока літаратуры і алгарытм падрыхтоўкі настаўніка да ўрока.

Тыпалогія ўрокаў літаратуры. Формы нетрадыцыйных урокаў літаратуры. Урокі дадатковага чытання і іх роля ў выхаванні чытацкай культуры навучэнцаў. Сувязь урокаў літаратуры з пазакласнай дзейнасцю. Альтэрнатыўныя формы навучання.

Педагагічныя тэхналогіі навучання літаратуры. Тэхналогія дыдактычнай эўрыстыкі (Методыка эўрыстычнага навучання).

Мадэляванне вучэбных квазісітуацый, максімальна набліжаных да рэальных. Аналіз і самааналіз урока беларускай літаратуры. Дыдактычны сцэнарый, тэхналагічная карта ўрока літаратуры.

Міжпрадметныя сувязі пры навучанні літаратуры. Рэалізацыя метапрадметнага падыходу да навучання беларускай літаратуры.

V. ФАКУЛЬТАТЫЎНЫЯ ЗАНЯТКІ ЯК ЭФЕКТЫЎНЫ СРОДАК ПАВЫШЭННЯ ЯКАСЦІ АДУКАЦЫЙНАГА ПРАЦЭСУ ПА БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

Факультатыўныя заняткі: мэты, структура, тэматыка.

Вучэбна-метадычнае забеспячэнне факультатыўных заняткаў па беларускай літаратуры (дапаможнік для вучняў, метадычны дапаможнік для настаўнікаў).

Методыка правядзення факультатыўных заняткаў на II ступені агульнай сярэдняй адукацыі. Арганізацыя факультатыўных заняткаў па беларускай літаратуры на III ступені агульнай сярэдняй адукацыі. Навучанне беларускай літаратуры на факультатыўных занятках ва ўмовах профільнай адукацыі. Магчымасці выкарыстання электронных адукацыйных рэсурсаў ва ўзаемасувязі з наяўным вучэбна-метадычным забеспячэннем працэсу навучання на факультатыўных занятках па беларускай мове і літаратуры.

VI. КАНТРОЛЬНА-АЦЭНАЧНАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ НАСТАЎНІКА НА ЎРОКАХ ЛІТАРАТУРЫ

Вучэбныя патрабаванні да вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў па вучэбным прадмеце “Беларуская літаратура”.

Функцыі ацэнкі ў школьным навучанні. Віды кантролю (паўрочны, тэматычны, прамежкавы, выніковы). Метады ажыццяўлення кантролю на ўроках беларускай літаратуры. Кантрольна-вымяральныя матэрыялы (зборнік творчых заданняў па беларускай літаратуры). Дыягностыка і кантроль ва ўмовах кампетэнтнаснай адукацыі (кампетэнтнасна арыентаваныя заданні па беларускай літаратуры). Структура і тыпалогія кампетэнтнасна арыентаваных заданняў.

Дыягностыка асобасных і метапрадметных кампетэнцый вучняў у працэсе навучання беларускай літаратуры, у пазавучэбнай дзейнасці.

VII. НАВУЧАННЕ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ ВА ЎМОВАХ КАМПЕТЭНТНАСНАГА ПАДЫХОДУ Ў СУЧАСНАЙ АДУКАЦЫІ

Кампетэнтнасны падыход у літаратурнай адукацыі.

Сусветныя тэндэнцыі ў змесце школьнай літаратурнай адукацыі. Міжнародная праграма PISA па ацэнцы адукацыйных дасягненняў вучняў.

Стратэгічны прыярытэт навучання беларускай літаратуры ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі ў святле функцыянальнай пісьменнасці.

Прадметныя, асобасныя, метапрадметныя кампетэнцыі як вынік дасягнення мэт і задач літаратурнай адукацыі.

Рэалізацыя кампетэнтнаснага падыходу ў дзейных вучэбных дапаможніках па беларускай літаратуры.

Чытацкая пісьменнасць як метапрадметнае ўменне. Шляхі і спосабы фарміравання ў вучняў устойлівай цікавасці да чытання.

Конкурс педагогічнага майстэрства. Абарона і прэзентацыя ўласных прадуктаў адукацыйнай дзейнасці.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ДЫСЦЫПЛІНЫ
(дзённая форма навучання)

Нумар тэмы	Назва тэмы	Назва пытанняў, якія вывучаюцца на лекцыі	Колькасць аўдыторных гадзін				Выкарыст. наглядныя і метадычныя дапаможнікі	Кіруемая самаст. работа гадз.	Формы кантролю ведаў
			лекцыі	практыч.	лаб. раб.	інд. работа			
1	2	3	4				5	6	7
1	АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ У СТАНОВАХ АГУЛЬНАЙ СЯРЭДНАЙ АДУКАЦЫІ. ПРАДМЕТ І ЗАДАЧЫ СПЕЦКУРСА	1. Стратэгічная мэта літаратурнай адукацыі ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі. Задачы навучання літаратуры. 2. Тэарэтыка- метадалагічны грунт навучання літаратуры: асноўныя падыходы і прынцыпы літаратурнай адукацыі ў іх сувязі з тэндэнцыямі і перспектывамі развіцця адукацыі ў інфармацыйным грамадстве. 3. Развіццёвае і выхаваўчае значэнне вучэбнага прадмета “Беларуская літаратура”. Функцыі літаратуры: кагнітыўная, эстэтычная, аксіялагічная, нацыянальна- ідэнтыфікацыйная, камунікатыўная, эўрыстычная, геданістычная.	2				Канцэпцыя моўнай і літ-най адукацыі. Стандарт вучэбнага прадмета “Бел. літаратура”, “Беларуская мова”.		Тэзісны канспект Канцэпцыі вучэбнага прадмета “Беларуская літаратура” (II–XI класы)

2.	АСАБЛІВАСЦІ ПАБУДОВЫ ЗМЕСТУ АДУКАЦЫІ ПА БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ ПА НАВУЧАННЯ	1. Змест літаратурнай адукацыі (“Літаратурнае чытанне”) на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі (II–IV класы). 2. Асаблівасці пабудовы зместу навування беларускай літаратуры на II ступені агульнай сярэдняй адукацыі (V–IX класы). 3. Пытанне адноснай завершанасці агульнай сярэдняй адукацыі (IX клас – клас “спецыяльна дыялагічны” ў літаратурнай адукацыі вучняў). 4. Профільнае навучанне на III ступені агульнай сярэдняй адукацыі. Асноўны прынцып структуравання літаратурных курсаў у X–XI класах (базавы і павышаны ўзроўні). 5. Асноўныя крытэрыі і прынцыпы адбору зместу навування беларускай літаратуры ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі.	2				Канцэпцыя вучэбнага прадмета “Беларуская літаратура (II–XI класы)” Вучэбныя праграмы па бел.літ. для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі		Падрыхт. схемы “Змест літаратурнай адукацыі”
----	---	---	---	--	--	--	--	--	--

3.	СРОДКІ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ	1. Састаў і структура вучэбна-метадычнага комплексу па прадмеце “Беларуская літаратура”: паводле прызначэння (вучэбныя выданні для вучняў і нарматыўныя, вучэбна-метадычныя – для настаўніка); паводле функцый (асноўны і дадатковы кампанент). 2. Электронныя адукацыйныя рэсурсы пры навучанні беларускай літаратуры на II і III ступенях агульнай сярэдняй адукацыі (даведачна-інфармацыйны, трэніруючы, інтэрактыўны, кантрольна-дыягнастычны модулі электронных вучэбна-метадычных комплексаў). 3. Магчымасці выкарыстання электронных адукацыйных рэсурсаў ва ўзаемасувязі з наяўным вучэбна-метадычным забеспячэннем працэсу навучання беларускай літаратуры (у тым ліку факультатыўных заняткаў).	4	2			Вучэбныя праграмы, вучэбныя і вучэбна-метадычныя дапаможнікі па бел.літ. для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі	Аналіз кантэнту ЭАР “Беларуская літаратура”: http://e—vedy.adu.by.
----	---	--	---	---	--	--	--	--

4.	УРОК ЯК АСНОЎНАЯ ФОРМА АРГАНІЗАЦЫІ НАВУЧАЛЬнай ДЗЕЙнасці вучняў па ВУЧЭБНЫМ ПРАДМЕЦЕ “БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА”	1. Патрабаванні да сучаснага ўрока літаратуры і алгарытм падрыхтоўкі настаўніка да ўрока. 2. Тыпалогія ўрокаў літаратуры (традыцыйныя і нетрадыцыйныя ўрокі літаратуры). 3. Альтэрнатыўныя формы навучання. 4. Аналіз і самааналіз урока беларускай літаратуры.	4	2			Мультымедыя прэзентацыя. Фрагменты маст. стужак. Прыкладная схема аналізу ўрока бел. літ.	2	Пісьмовы аналіз урока бел.літ.; мадэляванне вучэбныхквасітуацый
5.	ФАКУЛЬТАТЫЎНЫЯ ЗАНЯТКІ ЯК ЭФЕКТЫЎНЫ СРОДАК ПАВЫШЭННЯ ЯКАсці АДУКАЦЫЙНАГА ПРАЦЭСУ па БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ	1. Факультатыўныя заняткі: мэты, структура, тэматыка. 2. Вучэбна-метадычнае забеспячэнне факультатыўных заняткаў па беларускай літаратуры (дапаможнік для вучняў, метадычны дапаможнік для настаўнікаў). 3. Методыка правядзення факультатыўных заняткаў на II ступені агульнай сярэдняй адукацыі. 4. Арганізацыя факультатыўных заняткаў па беларускай літаратуры на III ступені агульнай сярэдняй адукацыі.	2	2			Вучэбныя праграмы, вучэбна-метадычныя дапаможнікі факультатыўных заняткаў па бел.літ. для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі		Распрацоўка сцэнарыя факультатывных заняткаў па бел.літ.

6.	КАНТРОЛЬНА-АЦЭНАЧНАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ НАСТАЎНІКА НА ўРОКАХ ЛІТАРАТУРЫ	1. Вучэбныя патрабаванні да вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў па вучэбным прадмеце “Беларуская літаратура”. 2. Функцыі ацэнкі ў школьным навучанні. 3. Віды кантролю (паўрочны, тэматычны, прамежкавы, выніковы). 4. Метады ажыццяўлення кантролю на ўроках беларускай літаратуры. 5. Кантрольна-вымяральныя матэрыялы (зборнік творчых заданняў па беларускай літаратуры). 6. Дыягностыка і кантроль ва ўмовах кампетэнтнаснай адукацыі (кампетэнтнасна арыентаваныя заданні па беларускай літаратуры).	4	2			Кампетэнтнасна арыентаваныя заданні. Дыдактычныя і кантроль на- дыягнастычныя матэрыялы	2	Распрацоўка кампетэнтнасна арыентаваных заданняў
----	---	--	---	---	--	--	---	---	---

7.	НАВУЧАННЕ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ ВА ЁМОВАХ КАМПЕТЭНТНАСНАГА ПАДЫХОДУ Ё СУЧАСНАЙ АДУКАЦЫ	1. Кампетэнтнасны падыход у літаратурнай адукацыі. 2. Прадметныя кампетэнцыі як вынік дасягнення мэт і задач літаратурнай адукацыі. 3. Рэалізацыя кампетэнтнаснага падыходу ё дзейных вучэбных дапаможнікаў па беларускай літаратуры. 4. Шляхі і спосабы фарміравання ё вучняў устойлівай цікавасці да чытання. 5. Конкурс педагагічнага майстэрства.	2	2			Дыдакт. мат-лы па фарміраванні і дыягнос тыцы асобасных і метапра- дметн. кампетэн цый	Распрацоўка маніторынгавага інструментарыя. Абарона і прэзентацыя ўласных прадуктаў адукацыйнай дзейнасці	
		УСЯГО	20	10				4	

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Асноўная літаратура

Нарматыўна-прававыя дакументы:

1. Адукацыйны стандарт вучэбнага прадмета “Беларуская літаратура” (II – XI класы) // Роднае слова. – 2009. – №8. – С. 96–100.
2. Вучэбная праграма для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання: Беларуская літаратура: V–XI класы. – Мінск, 2016.
3. Канцэпцыя рэфармавання літаратурнай адукацыі / пад навук. рэд. М.А. Лазарука, В.У. Івашына. – Мінск, 1996.
4. Вучэбна-метадычны комплекс па беларускай літаратуры для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі (размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: <http://e—vedy.adu.by>).
5. *Праскаловіч, В.У.* [і інш.]. Канцэпцыя вучэбнага прадмета “Беларуская літаратура”. Праект // Роднае слова. – 2016. – №3. – С. 51–60.

Навуковыя і вучэбна-метадычныя дапаможнікі:

6. Белорусская педагогическая энциклопедия: в 2 т. / ред. коллегия: А.И. Жук и др. – Минск: Адукацыя і выхаванне, 2015.
7. *Ковалева Г.С.* Основные результаты международного исследования образовательных достижений учащихся ПИЗА–2003. – М.: Центр оценки качества образования ИОСО РАО, 2004 (www.ege.ru; www.centeroko.fromru.com).
8. Компетенции в образовании: опыт проектирования : сб. науч. тр. / Рос. акад. образования [и др.]; под ред. А.В. Хуторского. – М.: ИНЭК, 2007.
9. *Король, А.Д.* Диалог в образовании: эвристический аспект: науч. изд. / А.Д. Король. – М.: Эйдос, Иваново: Юнона, 2009.
10. *Король, А.Д.* Обучение через открытие: в поисках ученика. Книга для Учителя и Родителя / А.Д. Король. – Минск: Вышэйшая школа, 2017.
11. *Крылова, Н. Б.* Культурология образования / Н. Б. Крылова. – М.: Народное образование, 2000.
12. *Лазарук, М.А.* Навучанне і выхаванне творчасцю: Пед. роздумы і пошукі. – Мінск, 1994.
13. *Махмутов, М.И.* Современный урок. – М., 1985.
14. *Селевко, Г.К.* Современные образовательные технологии. – М., 1998.
15. *Хуторской, А.В.* Эвристическое обучение. Теория, методология, практика. – М., 1998.
16. *Хуторской, А.В.* Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения. – М., 2003.
17. *Хуторской, А.В.* Методика личностно-ориентированного обучения. Как обучать всех по-разному. – М., 2005.
18. *Ядровская, Е.Р.* Развитие интерпретационной деятельности читателя-школьника в процессе литературного образования (5–11 классы) / Е.Р. Ядровская. – СПб.: Кн. Дом, 2012.

Дадатковая літаратура

1. Беспалько, В.П. Образование и обучение с участием компьютеров = Education and learning with computers participation: педагогика третьего тысячелетия : учеб.-метод. пособие / В.П. Беспалько. – М.: Моск. психол.-соц. ин-т ; Воронеж: МОДЭК, 2002.
2. *Конаржевский, Ю.А.* Педагогический анализ урока. – М., 1999.
3. *Левитес, Д.Г.* Школа для профессионалов или Семь уроков для тех, кто учит. – М., 2001.
4. *Праскаловіч, В.У.* Метадалогія культуратворчага развіцця вучняў V–XI класаў у працэсе навучання беларускай літаратуры. – Мінск, 2013.
5. *Трайнев, В.А., Трайнев, И.В.* Информационные коммуникационные педагогические технологии (обобщения и рекомендации): учебное пособие. – М., 2004.
6. *Хуторской, А.В.* Развитие одаренности школьников: Методика продуктивного обучения. – М., 2000.
7. *Хуторской, А.В.* Современная дидактика: учеб. для вузов / А.В. Хуторской. – СПб.: Питер, 2001.
8. *Хуторской, А.В.* Практикум по дидактике и методикам обучения. – СПб., 2004.
9. *Тоффлер, Э.* Шок будущего: пер. с англ. / Э. Тоффлер. — М.: ООО “Издательство АСТ”, 2002.
10. Шолпо, И.Л. Как научить подростка читать? Практические советы учителю 5–7 классов / И.Л. Шолпо. – М.: Ломоносовъ, 2009.
11. *Якиманская, И.С.* Личностно-ориентированное обучение в современной школе. – М., 1996.
12. *Яленскі, М.Г.* Лінгвадыдактычная парадыгма асобасна арыентаванага навучання мове ў сучаснай школе. – Мн., 2002.

Прыкладны пералік заданняў КСР

Самастойная работа студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне можа ўключаць:

- працу з навукова-метадычнай літаратурай (анатаванне, рэферыванне, канспектаванне крыніц, складанне бібліяграфіі па тэме);
- падрыхтоўку паведамленняў і дакладаў, у т. л. тых, якія суправаджаюцца электроннымі прэзентацыямі, падрыхтаванымі ў праграме PowerPoint;
- напісанне метадычных эсэ;
- параўнальны аналіз метадычных распрацовак;
- падбор дыдактычнага матэрыялу па пэўнай тэме;
- мадэляванне педагагічных сітуацый пры вывучэнні канкрэтных літаратурных тэм, творчых урокаў і іх фрагментаў;
- вусны і пісьмовы аналіз відэазапісаў урокаў;
- распрацоўку і аналіз сцэнарыяў пазакласных мерапрыемстваў у сувязі з выкладаннем вучэбнай дысцыпліны, анатаванне запланаваных мерапрыемстваў;
- самаправерку па прапанаваных пытаннях і інш.

Пералік сродкаў дыягностыкі для выкарыстання

Вынікі самастойнай работы студэнтаў могуць знаходзіць адлюстраванне ў наступных формах:

- тэсціраванне па асобных тэматычных раздзелах;
- тэрміналагічны трэнінг;
- ацэнка выкладчыкам працы студэнта ў ходзе дыскусій,
- удзел у групавой працы, мазгавым штурме на практычных занятках;
- падрыхтоўка вучэбных паведамленняў для ажыццяўлення бягучага кантролю;
- распрацоўка дыдактычнага сцэнарыя і тэхналагічнай карты ўрока беларускай літаратуры з выкарыстаннем інавацыйных педтэхналогій (гл. КСР № 1);
- выкананне індывідуальных заданняў (гл. КСР № 2);
- вуснае апытанне падчас заняткаў;
- стварэнне і абарона метадычнага партфоліа (рэфераты, канспекты ўрокаў, аналіз урокаў, дыдактычнае эсэ і да т. п.);
- падрыхтоўка мультымедычных матэрыялаў (навучальных модуляў для вывучэння пэўных раздзелаў, прэзентацый па асноўных тэмах дысцыпліны).

Пералік заданняў, якія выкарыстоўваюцца на практычных занятках

1. Складзі гласарый па вучэбнай дысцыпліне (спецкурс) “Актуальныя праблемы навучання беларускай літаратуры ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі”.
2. Стварыць “кейс метадычных прыёмаў”, якія рэалізуюцца падчас вуснага публічнага выступлення.
3. Выявіць і абгрунтаваць перавагі розных педагагічных тэхналогій.
4. Падрыхтаваць рэцэнзію на дзейны вучэбна-метадычны комплекс па беларускай літаратуры.
5. Змадэляваць вучэбную квазісітуацыю, вучэбную задачу, фрагмент урока, факультатывных заняткаў.

6. Падрыхтаваць аналітычны агляд Інтэрнэт-рэсурсаў, якія выкарыстоўваюцца для паглыблення ведаў па тэмах вучэбнай дысцыпліны.

7. Стварыць адукацыйны прадукт уласнай крэатыўнай дзейнасці.

Патрабаванні да ажыццяўлення дыягностыкі

Працэдура дыягностыкі сфарміраванасці кампетэнцый студэнта ўключае наступныя этапы:

вызначэнне аб'екта дыягностыкі;

выяўленне факта вучэбных дасягненняў студэнта з дапамогай крытэрыяльна-арыентаваных тэстаў і іншых сродкаў дыягностыкі;

вымярэнне і ацэньванне (з дапамогай балаў) ступені адпаведнасці вучэбных дасягненняў студэнта патрабаванням адукацыйнага стандарта.

Параметры ацэньвання ведаў і ўменняў

У аснове ацэньвання адказаў у ходзе бягучай атэстацыі ляжаць адзіныя параметры. Да іх належаць:

1. Дакладнасць і правільнасць выканання задання:

- уменне абгрунтаваць логіку адбору і паслядоўнасць выкарыстання выбраных аргументаў;
- уменне выкарыстоўваць прадастаўленыя крыніцы для ілюстрацыі сваёй аўтарскай пазіцыі;
- уменне забяспечыць неабходны і дастатковы ўзровень зваротнай сувязі.

2. Прафесійныя ўменні:

- тэрміналагічная пісьменнасць адказу;
- лаканічнасць адказу і дакладнасць аргументацыі;
- адэкватная рэакцыя на каментарыі выкладчыка;
- прафесійная манера зносін;
- гатоўнасць да вырашэння прафесійных праблем.

Методыка фарміравання выніковай ацэнкі

Формы кантралюемай працы студэнтаў: наведванне лекцый, праца на практычных занятках, выкананне кіруемай самастойнай работы. У самастойную работу студэнтаў уваходзіць засваенне тэарэтычнага матэрыялу, падрыхтоўка да практычных заняткаў, заліку, выкананне практычных заданняў.

Усе формы бягучай атэстацыі ацэньваюцца па 10-бальнай шкале (пастанова ад 18.08.2015 № 382-АД).

Выніковая адзнака па дысцыпліне фарміруецца на аснове:

1. Правіл правядзення атэстацыі студэнтаў (Пастанова Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь № 53 ад 29 мая 2012 г.);

2. Палажэння аб рэйтынгавай сістэме ацэнкі ведаў па дысцыпліне ў БДУ (Загад рэктара БДУ ад 18.08.2015 № 382-ОД);

3. Крытэрыяў ацэнкі ведаў студэнтаў (пісьмо Міністра адукацыі ад 22.12.2003 г.).

Пры правядзенні бягучай атэстацыі ўлічваюцца наступныя віды працы:

- удзел у дыскусіях;
- наведванне лекцый;
- выкананне практычных заданняў;
- выкананне КСР (кіруемай самастойнай работы).

Інавацыйныя падыходы да выкладання вучэбнай дысцыпліны

Рэалізацыя інавацыйнага падыходу да выкладання прадугледжвае наступныя варыянты арганізацыі вучэбнай дзейнасці студэнтаў:

пастаноўка арыгінальнага пытання з магчымым варыянтам адказу;
 выступленне з рашэннем пастаўленай вучэбнай задачы;
 выступленне з выкладам інфармацыі па адной / некалькіх крыніцах;
 пастаноўка новай задачы і яе рашэнне;
 публікацыя матэрыялаў даследаванняў (друкаваная праца, вучэбны праект і інш.).

МАГЧЫМАЯ ТЭМАТЫКА і ФОРМЫ КСР

КСР № 1

Тэма

УРОК ЯК АСНОЎНАЯ ФОРМА АРГАНІЗАЦЫІ НАВУЧАЛЬнай ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ ПА ВУЧЭБНЫМ ПРАДМЕЦЕ “БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА”

Творчая справаздача

Распрацаваць дыдактычны сцэнарый і тэхналагічную карту ўрока беларускай літаратуры з выкарыстаннем *тэхналогіі дыдактычнай эўрыстыкі* (методыкі эўрыстычнага навучання).

*Тэма, клас (на выбар студэнта).

Тэхналагічная карта можа выглядаць прыкладна так:

Этапы ўрока	Дзейнасць вучняў	Дзейнасць настаўніка	Абсталяванне
I этап Арганізацыйны момант (прыкладна 1-2 хвіліны)	Псіхалагічная настроенасць	Мэтавая ўстаноўка	Адпаведнае тэме
II этап Праверка дамашняга задання (прыкладна 6 хв.)	Вуснае выказванне, абгрунтаваны адказы на пытанні, справаздачы па творчых (эўрыстычных) заданнях	Каардынацыя адказаў, карэкцыя і кантроль	Адпаведнае тэме
III этап Работа па тэме ўрока (да 30 хв.)	Формы, метады і прыёмы працы ў адпаведнасці са зместам новага матэрыялу	Каардынацыя дзейнасці па засваенні новага матэрыялу	Адпаведнае тэме
IV этап Падвядзенне вынікаў урока (прыкладна 3 хв)	Лагічнае абагульненне і асэнсаванне матэрыялу	Сістэматызацыя, карэкцыя і ўдакладненне	Адпаведнае тэме
V этап Дамашняе заданне (да 4 хв.)	Усведамленне заданняў	Задаванне і інструктаж па выкананні д/з	Адпаведнае тэме

КСР № 2

Тэма

ШЛЯХІ І СПАСАБЫ ФАРМІРАВАННЯ Ў ВУЧНЯЎ
УСТОЙЛІВАЙ ЦІКАВАСЦІ ДА ЧЫТАННЯЗаданне № 1.

Вучэбная задача.

Распрацаваць фрагмент урока па беларускай літаратуры* з выкарыстаннем **антыцыпацыі** (прагназаванага чытання) як дзейснага метадычнага прыёму фарміравання цікавасці да чытання.

**Заўвагі:* У адпаведнасці з парадкавым нумарам прозвішча па журнале вам прапануецца тры тэмы на выбар.

Тэматыка ўрокаў:

1) У. Караткевіч “Лебядзіны скіт” (6 клас)

К. Вераніцын “Тарас на Парнасе” (9 клас)

М. Гарэцкі “Літоўскі хутарок” (10 клас)

2) Я. Баршчэўскі “Вужыная карона” (6 клас)

А. Міцкевіч “Гражына” (9 клас)

М. Лынькоў “Пра смелага ваяку Мішку і яго слаўных таварышаў” (5 клас)

3) М. Лупсякоў. “Мэры Кэт” (7 клас)

У. Бутрамееў “Славутая дачка Полацкай зямлі” (6 клас)

А. Куляшоў “Бывай” (8 клас)

4) М. Багдановіч “Зімой” (5 клас)

В. Дунін-Марцінкевіч “Пінская шляхта” (9 клас)

В. Адамчык “Салодкія яблыкі” (6 клас)

5) Народная казка “Разумная дачка” (5 клас)

Ядвігін Ш. “Дуб-дзядуля” (9 клас)

І. Шамякін “Гандлярка і паэт” (11 клас)

6) К. Чорны “Насцечка” (6 клас)

Ф. Багушэвіч “Кепска будзе” (9 клас)

М. Гарэцкі “Роднае карэнне” (10 клас)

7) Я. Колас “Хмарка” (8 клас)

К. Крапіва “Хто смяецца апошнім” (10 клас)

М. Лужанін “Добры хлопец Дзік” (5 клас)

8) М. Лынькоў “Васількі” (5 клас)

К. Чорны “Пошукі будучыні” (10 клас)

Я. Купала “Магіла льва” (8 клас)

9) У. Караткевіч “Нямоглы бацька” (5 клас)

В. Быкаў “Жураўліны крык” (8 клас)

Я. Купала “Раскіданае гняздо” (9 клас)

10) В. Карамазаў “Дзяльба кабанчыка” (8 клас)

Народная легенда “Нарач” (5 клас)

Я. Колас “На ростанях” (“У палескай глушы”) (9 клас)

Заданне № 2.

Вучэбная задача.

Падрыхтаваць (індывідуальна, у групах) *буктрэйлер*, які запрашае прачытаць аповесць Кузьмы Чорнага «Насцечка» (6 клас). Размясціць прадукт калектыўнай дзейнасці на сайце (студэнцкай суполкі або факультэта). Супаставіць з адпаведным культурным узорам (па А.В. Хутарскаму).

*Буктрэйлер да аповесці К. Чорнага «Насцечка» (belarusachka.sch223.minsk.edu.by/be/main.aspx?guid=3621).

☒ *Буктрэйлер*

Яшчэ са старажытных часоў пісьменнікі імкнуліся рэкламаваць свае кнігі. Спачатку ўвага патэнцыяльных чытачоў прыцягвалася доўгімі загаловамі і падзагаловамі, што змяшчалі апісанне твора. Пазней прыйшло на дапамогу кіно. З'яўленне экранізацый вядомых і невядомых літаратурных твораў і дагэтуль спрыяе павышэнню продажаў кніг, што сталі асновай кінасцэнарыяў. З пашырэннем уплыву сеткі інтэрнэт з'яўвіўся яшчэ адзін спосаб прыцягнення ўвагі да твора пры дапамозе візуальных сродкаў – *кніжны трэйлер*, *буктрэйлер*, ці кніга-рэй, бо весці рэй – гэта і ёсць пра trailer. Такім чынам, буктрэйлер – анатацыя кнігі, расказаная паэтычнай мовай кіно. Буктрэйлер – кароткі (на 2–3 хвіліны) відэаролік, які расказвае пра кнігу.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ

Назва вучэбнай ды- сцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацоўвала вучэбную пра- граму (з указан- нем даты і нума- ра пратакола)
1. Беларуская літаратура	Кафедра тэорыі літаратуры	Няма	Узгадненне не патрабуецца (пратакол № 10 ад 23.05.2018 г.)
2. Педагогіка	Кафедра педагогікі і праблем развіцця адукацыі	Няма	Узгадненне не патрабуецца (пратакол № 10 ад 23.05.2018 г.)

ДАПАЎНЕННІ І ЗМЯНЕННІ ДА ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ
на 20 / 20 навучальны год

№№ пп	Дапаўненні і змяненні	Падстава

Вучэбная праграма перагледжана і адобрана на пасяджэнні кафедры
 рыторыкі і методыкі выкладання мовы і літаратуры (пратакол № _____ ад
 _____ 20 г.)

Загадчык кафедры
 к.п.н., дацэнт

(подпіс)

І. У. Таяноўская

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Дэкан факультэта

д-р філал.н., прафесар

(подпіс)

І. С. Роўда